

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 205

din data de 10.02.2021

Dosar nr.: 331/2020 conexat cu 20A/2020

Petiția nr.: 2777/13.05.2020 conexată cu autosesizarea nr. 7003/05.11.2020

Petent:

Instituția care s-a autosesizat: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Reclamat: , director al Muzeului de Artă din Baia Mare

Obiect: postarea unei imagini cu mesaj rasist la adresa persoanelor de etnie romă pe o pagină a rețelei de socializare Facebook

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

II. Procedura de citare

3. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa înregistrată sub nr. 2777/25.05.2020 a fost citată petenta, iar prin adresa înregistrată sub nr. 3019/25.05.2020 a fost citată partea reclamată, fără acordarea unui termen de audieri, cu acordul părților, în contextul stării de urgență/alertă impusă de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2. Prin citație petentei i s-a solicitat să-și precizeze calitatea procesuală activă, în vederea îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 5, art. 7 alin. 1 și art. 8 din *Ordinul nr. 144/2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor la CNCD*.

5. Procedură legal îndeplinită.

6. Petenta nu a depus un punct de vedere cu privire la excepția invocată din oficiu privind lipsa calității procesuale active.

7. Partea reclamată nu a depus un punct de vedere.

8. Petiția a fost completată cu o autosesizare (fila 6 din dosar); în cuprinsul autosesizării Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării menționează că obiectul dosarului nr. 20A/2020 îl reprezintă o poză încărcată de către pe pagina de facebook

Muzee&muzeografi, prin care se perpetuează rasismul împotriva minorității rome (poză prezentând trei femei rome îmbrăcate în costum tradițional romani, asezate pe marginea unui drum, la care se atașează următorul mesaj cu greșeli gramaticale: „Așteptăm 15 mai să merge și noi să vizitează muzeurile”).

9. Pentru respectarea măsurilor impuse în vederea limitării răspândirii virusului SARS-CoV-2, după constituirea autosesizării 20A/2020, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a acordat un nou termen de audiere pentru partea reclamată, cu desfășurarea ședinței de audiere online, pe aplicația Zoom. Astfel, prin adresa înregistrată sub nr. 7765/03.12.2020 a fost citată partea reclamată pentru termenul stabilit de Consiliu la data de 14.12.2020, ora 12:00.

10. La termenul stabilit, la ședința de audieri online partea reclamată a fost prezentă.

III. Susținerile părților

Susținerile petentei

11. Prin petiția înregistrată sub nr. 2777/13.05.2020, petenta susține că în data de 08.05.2020, director al Muzeului de Artă din Baia Mare a încărcat pe pagina sa de pe rețeaua de socializare Facebook o imagine prin care se perpetuează rasismul împotriva minorității rome.

12. Petenta anexează o poză / o imagine care prezintă trei femei rome îmbrăcate în costum tradițional romani, asezate pe marginea unui drum, la care se atașează un mesaj cu greșeli gramaticale („Așteptăm 15 mai să merge și noi să vizitează muzeurile”)

13. În continuare petenta susține că poziția publică a persoanei care a postat imaginea descrisă mai sus conduce la o circumstanță agravantă a faptei de discriminare săvârșită împotriva minorității rome în spațiul virtual.

14. Petenta precizează că este artistă vizuală care activează atât pe scena de artă contemporană națională cât și internațională și că se simte afectată de modul în care unii dintre oamenii care sunt în poziții decizionale în domeniul cultural își manifestă opiniile discriminatorii virulent și câteodată în formă continuă, atât în spațiul virtual cât și în cel real.

Susținerile părții reclamate

15. Prin punctul de vedere înregistrat sub nr. 701/29.01.2021 partea reclamată susține că nu a intenționat sub nici o formă să manifeste/să promoveze în spațiul public idei și/sau atitudini discriminatorii atunci când a „share”-uit, cu un comentariu personal adăugat, pe contul personal de facebook « » și pe canalul «Muzee&muzeografi», o postare care nu îi aparține (aparține lui și conține: imagine prelucrată și adnotată prin text și cu paternitate afirmată: „Symplu”) și a cărei paternitate nu o recunoaște.

16. Partea reclamată arată că, din print-ul anexat *Petiției nr. 2777/13.05.2020*, se observă faptul că dumnealui a distribuit o postare (acest fapt fiind consemnat în limba engleză prin mesajul generat și adăugat automat de Facebook: „shared a post”), împreună cu un text, trecut deasupra imaginii, care îi aparține și pe care și-l asumă (“...ia!, vă vin vizitatorii!... ați pregătit programele educaționale adecvate publicului-țintă ???... încă nuuu ???... na: LA MUNCĂ...!!!”) și pe care l-a intenționat ca un pamflet.

17. Cu privire la textul inserat deasupra imaginii distribuite, partea reclamată susține că regretă faptul că nu a consemnat expresis verbis afirmarea caracterului de pamflet al

comentariului său, astfel încât să elimine riscul interpretării improprii a sensului comentariului.

18. De asemenea partea reclamată susține că, în accepțiunea sa, formularea cuprinsă în consemnarea din Citația emisă în 03.12.2020 sub nr. 7765 (prin care i se aduce la cunoștință faptul că CNCD s-a autosesizat cu privire la postarea sa, de pe pagina de facebook Muzee&muzeografi, a unei poze care prezintă trei femei rome îmbrăcate în costum tradițional romani, așezate pe marginea unui drum, la care se atașează un mesaj cu greșeli gramaticale) este neconcordantă cu realitatea deoarece nu îi aparține nici imaginea prelucrată, nici textul însoțitor al postării inițiale la care se face referire explicită în textul autosesizării.

19. Partea reclamată reiterează faptul că a doar a distribuit o postare, împreună cu un comentariu pe care și-l asumă, dar care nu se regăsește printre elementele enumerate în autosesizare ca incriminatoare ale suspiciunii de discriminare.

20. Partea reclamată susține că, în ceea ce privește propriul său comentariu, nu există vreo intenție / sugestie discriminatorie – nici denotativă, nici conotativă - în textul respectiv, dorindu-l ca pe un comentariu pamfletar.

21. Partea reclamată susține, complementar celor rostite în audierea online din 14 decembrie 2020, că a înlăturat/șters postarea sa, atât de pe contul propriu, cât și de pe cel denumit „Muzee&muzeografi”, a doua zi dimineața, întrucât pe pagina „Muzee&muzeografi” a constatat faptul că a generat și interpretări critice care implicau idea de discriminare.

22. Partea reclamată menționează faptul că printre persoanele care s-au manifestat pe pagina „Muzee&muzeografi” cu privire la postarea sa nu s-a aflat și petenta ; astfel, verificând ulterior listele de membri, atât în cazul contului personal cât și în cazul contului „Muzee&muzeografi” (cont public), a constatat că nu se numără printre aceștia; în final partea reclamată susține că nu o cunoaște pe petentă, motiv pentru care alege să nu comenteze celelalte afirmații conținute în petiția acesteia, prin care creează/lasă impresia cum că l-ar cunoaște și că i-ar cunoaște activitatea, ceea ce este neadevărat.

IV. Cadrul legal aplicabil

23. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- art. 2 alin. 1, art. 2 alin. 8 art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată²
- art. 2 alin. (1): „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, **etnie**, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.
 - art. 2. alin. (8): „Prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.
 - art. 15: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel

comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

- art. 10 alin. (2) și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 10 alin. (2) *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”*
 - Art. 14 Interzicerea discriminării *“Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alta situație.”*
- art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1), art. 29 alin. (1) și alin. (2) și art. 30 din Constituția României, revizuită;
- art. 1 alin. (3) *“România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”*
 - art. 16 alin. (1) *“Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.”*
 - art. 29 alin. (1) *„Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.”*
 - art. 29 alin. (2) *Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.*
 - art. 30 alin (6) *“Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine; alin (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”*

V. Motivele de fapt și de drept

25. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra publicării pe pagina de Facebook „Muzee&muzeografi” (cont public), a unei imagini/poze comentate care încalcă dreptul la demnitate a persoanelor aparținând comunității rome.

26. Poza/imaginea care formează obiectul prezentei analize prezintă trei femei rome îmbrăcate în costum tradițional romani, așezate pe marginea unui drum, conținând mesajul „Așteptăm 15 mai să merge și noi să vizitează muzeurile”, mesaj la care partea reclamată a adăugat textul “...ia!, vă vin vizitatorii!... ați pregătit programele educaționale adecvate publicului-țintă ???...încă nuuu ???... na: LA MUNCĂ...!!!”

27. Poza și textul sus-menționat a fost postat în data de 08.05.2020, pe rețeaua de socializare Facebook, atât pe pagina părții reclamate, cât și pe pagina grupului public „Muzee&muzeografi”, astfel cum menționează însăși partea reclamată, ulterior fiind înlăturată.

28. **În drept**, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării trebuie să analizeze în ce măsură imaginea supusă analizei are o natură discriminatorie, astfel cum este prevăzută în art. 2 alin.1 al O.G. nr.137/2000, republicată2.

29. Potrivit art. 2 alin. 1 din O.G. 137/2000 republicată2, se poate considera discriminare:

- o diferențiere;
- bazată pe un criteriu;
- care atinge un drept.

30. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (conform art. 1 alin. 3 al O.G. nr. 137/2000: *„exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”*).

30. Prin „nediferențiere” judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: *„art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară”* (Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, §32) sau *„analoagă”* (Van der Mussele împotriva Belgiei, 23 noiembrie 1983, §46) ori *„relevant similară”* (Fredin împotriva Suediei, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit, 30 iulie 1998, §75).

31. Colegiul director constată că, din punctul de vedere al dreptului la demnitate, o persoană romă se află în situație comparabilă cu alte persoane indiferent de apartenența etnică a acestora. Astfel imaginea care formează obiectul petiției, împreună cu mesajul transmis, reprezintă diferențiere.

32. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate unei părți reclamate trebuie să existe un raport de cauzalitate. În mod evident postarea analizată, prin modul în care este concepută, atinge un criteriu de discriminare, respectiv etnia.

33. Privind dreptul încălcat, pentru a se produce o atingere, încălcarea a demnității umane, ca drept constituțional protejat, afirmațiile - obiect al prezentei petiții ar trebui să întrunească următoarele elemente:

- să fie un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic,

ori

- să fie un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

34. În acest sens, Colegiul director constată incidența art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată, speța de față putând fi catalogată ca un comportament manifestat în public (prin postare/preluare/share în spațiu public, pe o pagina a rețelei de socializare Facebook), a unei imagini care, prin mesajul transmis este de natură să instige la ură și să creeze o

atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare față de comunitatea romă, lezând dreptul la demnitate al persoanelor de etnie romă.

35. Având în vedere natura cauzei, Colegiul director se raportează și la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscută în general sub denumirea de *Convenția europeană a drepturilor omului*), ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, care prevede în art.10 că: "orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare" și precizează în mod expres limitele acestui drept în alineatul 2 al aceluiași articol: "exercitarea acestor libertăți {n.n. *libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei*} ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora."; ca urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut.

36. În doctrina de specialitate privitoare la dreptul la opinie și exprimare, precum și la exercitarea acestuia, se remarcă sub acest aspect Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice (*publicat în Colecția de Legi și Decrete IV/1974*) care, prin art. 19 alin. 3, stabilește că „exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că poate fi supusă anumitor restricții care trebuie să fie expres stabilite prin lege și sunt necesare: respectul drepturilor sau reputației altora; salvagardării siguranței naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”.

37. Privind legalitatea restrângerii libertății de exprimare, situația din România este cât se poate de clară. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al *Ordonanței de Guvern nr. 137/2000, republicată*², cu sancțiuni evidente.

38. În continuare, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la obiectul sesizării. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

39. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, **pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:**

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
 - **să urmărească un scop legitim,**
 - **să fie necesară într-o societate democratică**
- și
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

39.1. Ingerința să fie prevăzută de lege

Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”. Apreciem că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile,

deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

39.2. Ingerința să urmărească un scop legitim

Raportat la scopul legitim urmărit, prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de etnia acestora. Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup minoritar constituie un scop legitim într-o societate democratică.

Ca urmare, în speța de față Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

39.3. Necesitatea ingerinței

Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”). Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (*Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.*) În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (*vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49*).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare.

În scopul de a determina dacă imaginea în ansamblul ei - obiect al prezentei sesizări, constituie incitare la ură pe criteriul de apartenență etnică, Colegiul director va examina: obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, locul în care au fost făcute declarațiile, persoana / funcția autorului declarației.

40. Obiectivul urmărit de reclamat.

40.1. Obiectivul urmărit este important: a dorit partea reclamată să disemineze opinii legate de apartenența etnică a persoanelor vizate ori a urmărit doar informarea publicului cu privire la poziția acestuia privind un subiect de interes public (vezi cauza Jersild c. Danemarca)? La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

40.2. Cu privire la scopul urmărit de către partea reclamată prin postarea sa preluată și comentată, Colegiul director ia act de punctul său de vedere depus la dosarul cauzei, punct de vedere potrivit căruia a distribuit o postare (a se vedea indicatorul „shared a post”) conținând imagine și text, la care a adăugat propriul text, trecut deasupra imaginii,

pe care l-a intenționat ca un pamflet („nu există vreo intenție/sugestie discriminatorie – nici denotativă, nici conotativă - în textul care îmi aparține (...) l-am dorit ca pe un comentariu pamfletar”). Petentul susține că regretă că nu a consemnat expresis verbis caracterul de pamflet al comentariului său, astfel încât să elimine riscul interpretării improprie a sensului comentariului, inclusiv înlăturând postarea sa a doua zi dimineața, atât de pe contul propriu, cât și de pe cel denumit „Muzee&muzeografi.

40.3. Colegiul director apreciază că, în speță, imaginea postată nu a avut rolul de a informa publicul cu privire la un subiect de interes public și nici nu s-a urmărit acest aspect, rolul său fiind mai degrabă de pamflet (astfel cum însuși partea reclamată susține în punctul său de vedere) la adresa unei categorii sociale, defavorizate, romii.

40.4. Colegiul director reține că imaginea în ansamblul său, care nu are un caracter informativ de interes pentru opinia publică, a condus la crearea unui sentiment de inferioritate a persoanelor care aparțin comunității rome.

41. Contextul în care a avut loc

41.1 Colegiul director reține că textele anexate imaginii care reprezintă obiectul analizei fac referire la data de 15 mai 2020 ca dată de deschidere a muzeelor („Așteptăm 15 mai să merge și noi să vizitează muzeurile”, „...ia!, vă vin vizitatorii!...ați pregătit programele educaționale adecvate publicului-țintă ???...încă nuuu ???...na: LA MUNCĂ...!!!”). Se observă astfel că atât postarea inițială (conținând imagine și text), cât și distribuția postării împreună cu propriul comentariu al părții reclamate au apărut în contextul încetării stării de urgență în România (instituită ca urmare a situației epidemiologice internaționale determinată de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2), la data de 15 mai a anului 2020, data începând cu care urma să se redecidă și instituțiile publice de cultură.

42. Conținutul imaginii

42.1. Poza care formează obiectul prezentei analize prezintă trei femei rome îmbrăcate în costum tradițional romani, așezate pe marginea unui drum, conținând mesajul „Așteptăm 15 mai să merge și noi să vizitează muzeurile”, la care partea reclamată a adăugat textul „...ia!, vă vin vizitatorii!... ați pregătit programele educaționale adecvate publicului-țintă ???...încă nuuu ???... na: LA MUNCĂ...!!!”

42.2. Colegiul director ia act de susținerile părții reclamate, potrivit căreia a ales să redistribuie și să comenteze o postare referitoare la persoanele de etnie romă considerând că realizează un comentariu pamfletar.

42.3. Conform definiției redată pe site-ul www.dexonline.ro (<https://dexonline.ro/definitie/pamflet>) pamfletul este o specie literară în versuri sau în proză, cu caracter satiric, într-un limbaj violent și agresiv, în care autorul înfierează anumite tare morale, concepții retrograde, concepții politice, aspecte negative ale realității sociale, trăsături de caracter ale unei persoane etc.

42.3. “De-a lungul evoluției sale, pamfletul a constituit un instrument al scriitorilor și publiciștilor de a-și manifesta dezacordul, indignarea, nemulțumirea și, uneori, de a se răfui cu adversarii lor. Cu unele diferențe de ordin stilistic, pamfletele românești constituie o radiografie a societății, atacând cu violență aspectele negative ale realității sociale și politice, anumite vicii, persoane sau grupuri de persoane etc. Datorită acestui fapt,

pamfletele au o valoare documentară și istorică importantă, fiind probe veritabile ale vieții sociale din secolele trecute, precum și mostre ale limbajului din diferite perioade. (...). În prezent, pamfletarii sunt în căutare de noi forme de exprimare – expresive și accesibile publicului. În acest sens, un important spațiu de afirmare a pamfletului îl constituie Internetul, cu multiplele posibilități pe care le oferă, emisiunile televizate, radioul sau genul muzical rap. Este imposibil să ne imaginăm inexistența pamfletului în presa actuală, când libertatea de expresie este mai mare ca altă dată.”¹

42.4. Prin raportare la noțiunea de pamflet, Colegiul director constată că obiectul sesizării/autosesizării nu se încadrează în această formă de exprimare literară.

42.5. Colegiul director reține faptul că un pamflet folosește într-adevăr ironia pentru a scoate în evidență aspect negative ale societății, însă nu și pentru a ridiculiza originea etnică a persoanei sau identitatea cultural-lingvistică, care reprezintă aspecte unice și definitorii ale fiecărui om. Atât legislația internă, cât și tratatele la care România este parte, ocrotesc aceste valori intrinseci ale ființei umane.

42.6. Colegiul director observă că, prin imaginea/poza supusă analizei împreună cu textele care o însoțesc, se sădește în mintea privitorului/cititorului ideea că persoanele de etnie romă nu știu să scrie și să vorbească corect, fiind persoane leneșe, care nu învață și ca atare nu au educație, nu dețin informații culturale, nu muncesc, ci își pierd timpul stand pe marginea drumului. Astfel, prin mesajul pe care îl transmite, această postare perpetuează stereotipuri în spațiu public și încalcă dreptul la demnitate umană a unei minorități prin crearea unei atitudini ostile a cititorilor față de un grup etnic.

42.7. Romii reprezintă o minoritate etnică în România având un trecut istoric încărcat cu momente de rasism timp de sute de ani. Amintim că această minoritatea a fost înrobătită timp de aprox. 500 de ani în Țara Românească și Moldova. După ce au fost robi (o formă de sclavie) pe proprietățile boierilor români între secolele XIV-XIX, comunitatea romă încă suferă din cauza excluziunii, după eliberarea lor din robie neexistând măsuri de integrare până foarte recent.

42.8. Colegiul director reține faptul că, deși în prezent persoanele de etnie romă sunt parte integrantă a societății românești, totuși continuă să se confrunte cu marginalizare și segregare, iar imaginea (în ansamblul ei) analizată nu face decât să perpetueze imagini negative la adresa întregii comunități de romi.

43.9. În România, într-o societate în care imaginea persoanelor aparținând comunității romă este negativă, este important să precizăm și rezultatele sondajelor de opinie cu privire la raportarea populației majoritare la persoanele aparținând minorității rome. În sondajul de opinie la nivel național privind nivelul discriminării în România și percepțiile actuale asupra infracțiunilor motivate de ură, realizat de IRES pentru CNCD (2018)², cifrele arată că discriminarea în România este preponderent definită de homofobie, dar există și nuanțe semnificative de xenofobie, șovinism și antisemitism. Astfel, sondajul indică un nivel ridicat de neîncredere al populației majoritare față de față de romi (72% *față de romi*), iar scala distanței sociale ne indică o intoleranță ridicată față de persoanele LGBTQI+, dar și față de alte categorii (*imigranți, musulmani, persoane care aparțin altor*

¹ Ana FERAFTONOV, *Evoluția genului pamfletar în spațiul românesc*, Revista de știință și cultură, Nr. 3, anul XXIX, 2019, <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3765>

² https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/01/Sondaj_de_opinie_NoIntToHate_2018.pdf

secte religioase și persoane infectate cu HIV/SIDA), în clasa a doua de intoleranță aflându-se categoriile definite prin criteriul etnic, pe prima poziție aflându-se romii (29% *nu acceptă să le fie rudă*, 18% *nu acceptă să le fie prieteni*). Conform sondajului IRES despre percepția asupra romilor în timpul pandemiei de COVID-19³, 7 din 10 români nu au încredere în romi, o atitudine similară mai degrabă cu cea față de imigranți decât față de alte minorități, ceea ce sugerează o constanță a acestui indicator pe durata pandemiei. Altfel spus, neîncrederea în romi nu este contextuală.

43. Unde a fost postată respectiva imagine

43.1. Poza și textul sus-menționat a fost postat în data de 08.05.2020, pe aplicația Facebook, atât pe pagina părții reclamate cât și pe pagina „Muzee&muzeografi”.

43.2. În ceea ce privește postarea unui mesaj pe o rețea de socializare, în speță pe Facebook, Colegiul director reține că fapta sesizată este săvârșită în public.

43.3. În lipsa unor prevederi expres prevăzute de O.G. nr. 137/2000 *privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare*, republicată, respectiv în legislația privind contravențiile, pentru determinarea caracterului public al faptei vom proceda la utilizarea prevederilor art. 152 din Codul penal al României, care arată că:

”Fapta se consideră săvârșită ”în public” atunci când a fost comisă:

- a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;*
- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;*
- c) în loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;*
- d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante;*
- e) prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că acest fapt ar putea ajunge la cunoștința publicului.”*

43.4. Cu privire la natura de spațiu public a rețelei de socializare Facebook, Colegiul director constată că s-a pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 4546 din data de 27 noiembrie 2016.

{“(…) Vastitatea unei rețele de socializare presupune, raportat la natura, particularitățile și scopul acesteia, că utilizatorii nu dețin proprietatea spațiului efectiv de publicare, neputând estima și cu atât mai puțin controla întinderea acestui spațiu, care, astfel, capătă caracter public și accesibilitate potențială. Prin urmare, nu se poate reține că rețeaua de socializare Facebook ar fi un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică, întrucât cutia poștală electronică este controlabilă de către proprietar, sub aspectul conținutului informațional transmis, respectiv depozitat, în timp ce Facebook este o rețea de socializare (informațională) publică, receptivă perpetuu în web (internet), bazată pe un site web la care utilizatorii se pot înscrie și interacționa liber cu alți utilizatori, deja înscriși. Așadar, fapta constând în sloganul postat pe pagina rețelei de socializare îndeplinește exigența juridică privind „caracterul public” întrucât, pe de o parte, mesajul a fost postat pe o rețea de

³ <https://ires.ro/articol/403/percep-ia-asupra-romilor-in-timpul--pandemiei-de-covid-19>

socializare care prin natura sa este destinată accesului public/oricărui utilizator (utilizator existent – eventual „prieten”; utilizator nou – potențial „prieten” sau utilizator „intermediat”), în fața unui anumit număr de persoane, și, pe de altă parte, mesajul a fost postat cu intenția parvenirii la cunoștința utilizatorilor publici ai paginii (în mod direct a „prietenilor” și indirect a celor care ar avea acces mijlocit) și, pe cale de deducție logică, categoriei protestatarilor (fapt de rezultă neîndoiebnic din adresarea mesajului „asta să înțeleagă protestatarii”). Caracterul public al faptei imputate reclamantului rezultă și din consecințele efective și directe ale postării în discuție, în măsura în care, urmare a accesării paginii de socializare a recurentului de către anumiți utilizatori (asociați publicului), mesajul a devenit accesibil publicului larg, neutilizator al rețelei de socializare în cauză, prin diseminarea acestuia în mass-media.”}

43.5. Prin urmare, postarea supusă prezentei analize, cu comentariile aferente, îndeplinește sub mai multe aspecte, caracterul unei fapte săvârșite în public, astfel:

- postarea mesajului a fost realizată pe o rețea de socializare care, prin natura sau destinația sa, este accesibilă publicului;
- postarea textului a fost realizată cu intenția de a transmite un mesaj;
- partea reclamată a intenționat ca mesajul postat să ajungă la cunoștința publicului, având în vedere că oricând o altă persoană care are acces la o pagina a unui grup public de pe Facebook poate să transmită mai departe informațiile accesate; impactul public al respectivei postări este unul semnificativ, având în vedere faptul că contul grupului public Muzee&muzeografi reunește în prezent 6.100 de membri, conținutul postării fiind accesibil oricărui vizitator;
- cu privire la postarea mesajului de către partea reclamată pe pagina proprie de Facebook, prin jurisprudența sa C.N.C.D. a reținut faptul că pagina de Facebook constituie o pagină personală susceptibilă de a fi vizualizată de către mai mulți prieteni, iar în acest caz informația difuzată capătă un caracter public; Facebook este o rețea socială deschisă, un spațiu de expresie publică; în cazul Facebook, oricând există o mică parte a conținutului care se face vizibilă pentru public; deseori, persoanele nu-și cunosc exact parametrii peretelui său privat de pe Facebook, existând posibilitatea ca o persoană să transmită informații de pe contul de Facebook al unei alte persoane la care are acces.

44. Rolul în societate al persoanei, autor al afirmației

44.1. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare sunt luate în considerare și elemente legate de calitatea specifică pe care o poate avea autorul mesajului analizat (*ziarist, politician, membru al opoziției, funcționar public, etc*) sau persoana lezată (*politician, funcționar public, magistrat, persoană privată, grup parlamentar, etc*) precum și mijlocul prin care a fost difuzat mesajul (*presa scrisă, televiziune, radio, mediu online etc.*).

44.2. În acest punct este necesar să reiterăm faptul că, astfel cum rezultă din reglementările internaționale și din prevederile constituționale din România, caracterul inviolabil al libertății de exprimare afirmă statutul de drept aprioric, indiscutabil și nenegociabil al persoanei, căruia nimeni și nimic nu trebuie să-i aducă atingere. Inviolabilitatea nu exclude, ci chiar le presupune, o serie de „îndatoriri și responsabilități” ale persoanei care își exercită libertatea de exprimare, precum și anumite limite ale

exercitării dreptului, în numele interesului public, comun ori particular. Exercitarea libertății de exprimare, ca și a altor drepturi fundamentale, trebuie făcută cu bună-credință și în raport de interesul public și de drepturile celorlalți.

44.3. Partea reclamată este directorul Muzeului de Artă din Baia Mare, fiind prin prisma funcției ocupate reprezentantul unei instituții publice de cultură, prin urmare nu pot fi acceptate stereotipuri legate de criteriul etnic venite din partea unei asemenea persoane. Nu în ultimul rând partea reclamată este istoric și critic de artă, deci un formator de opinie în domeniul cultural, comportamentul său influențând atitudinea comunității din care face parte, motiv pentru care trebuie să manifeste o rigoare potrivită în toate formele de exprimare.

45. În speța de față, Colegiul director constată că se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, întrucât mesajul imaginii comentate postate pe o pagină a unui grup public (Muzee&muzeografi) de pe rețeaua de socializare Facebook, precum și pe pagina proprie de Facebook a părții reclamate a condus la lezarea demnității persoanelor de etnie romă.

46. Având în vedere motivele expuse mai sus, Colegiul director constată că se întrunesc cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare prevăzute art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată², apreciind că în cauză a fost încălcată demnitatea umană a persoanelor de etnie romă.

47. Măsura constatării și sancționării comportamentului părții reclamate este necesară într-o societate democratică în care demnitatea umană este garantată. Măsura este proporțională cu scopul urmărit, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a persoanelor de etnie romă din România.

48. În stabilirea cuantumului amenzii Colegiul director se raportează la prevederile art. 26 din O.G. nr. 137/2000, republicată 2 [„*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”] și aplică amenda contravențională de 2.000 lei față de domnul , având în vedere următoarele:

- a) discriminarea sesizată a vizat un grup de persoane (persoanele de etnie romă);
- b) discriminarea rasială este o formă gravă de discriminare, conform jurisprudenței CEDO în domeniu;
- d) partea reclamată este reprezentantul unei instituții publice de cultură;
- e) postarea a fost șteasă într-un termen scurt;
- e) partea reclamată nu a mai fost sancționată anterior de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, astfel amenda minimă prevăzută de lege este suficientă.

49. Privind sancționarea faptelor de discriminare, Colegiul director are în vedere prevederile directivelor Uniunii Europene în domeniu, care solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege. Colegiul director subliniază în acest sens că trebuie înțeles cu

adevărat că scopul sancționării unor fapte care aduc atingere unor drepturi și principii, cum ar fi dreptul la nediscriminare, este în sensul corectării unor asemenea fapte și prevenirii săvârșirii lor în viitor și nu aplicarea neapărat a unei măsuri punitive cum este cea a amenzii contravenționale.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. **Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare**, potrivit art. 2 alin. 1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată;
2. Aplicarea amenzii contravenționale în cuantum de 2.000 lei pentru partea reclamată, potrivit art. 26 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată², coroborat cu art. 8 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;
3. Recomandă ca pe viitor să se evite folosirea unor imagini care perpetuează stereotipuri, indiferent de conotația acestora și care poate influența opinia publică în mod negativ;
4. O copie a prezentei hotărâri va fi transmisă petentei, doamnei ;
5. O copie a prezentei hotărâri va fi transmisă părții reclamate, domnului .

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Amenda se va achita la Taxe și impozite din cadrul Primăriei Baia Mare, conform O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar).

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 10.02.2021 au fost: ASZTALOS Csaba Ferenc - Membru, DIACONU Adrian - Membru, GRAMA Horia - Membru, HALLER István – Membru, JURA Cristian - Membru, LAZĂR Maria – Membru, MOȚA Maria – Membru(online), OLTEANU Cătălina – Membru, POPA Claudia Sorina - Membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 / 24.03.2020.

**AZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Data redactării: 28.07.2021

Redactată și motivată C.O./S.M.D.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile de la comunicare, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată² și Legii nr. 554/2000 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.